

о. Мирон Бендик

«Маєте бути святими, бо Я Святий» (Лев 11, 45). У цих Божих словах, скерованих до нас, стверджуються Божа святість і наша несвятість. Саме святістю Бог відрізняється від нас, а несвятістю ми відрізняємося від Бога. У Старому Завіті святість Бога сприймалася не тільки як Його відмінність від людини, а й як відокремленість людини від Бога. Людина Бога насамперед боялася і тому намагалася триматися від Нього подалі. Поширеним було переконання, що хто «побачив» Бога (занадто наблизився до Нього), той помре. У Єрусалимському храмі було «відокремлене» від людського доступу «святе святих», ввійти в яке міг тільки первосвященик і тільки раз на рік. Тому і в храмі людина мала зберігати щодо Бога шанобливу дистанцію.

Люди по-різному пояснювали свою відокремленість від Бога. Одні вважали це об'єктивною реальністю, інші – долею. Якщо і є якийсь Бог, то Він настільки далеко, що з Ним неможливо мати нічого спільного. Світ, у якому живе такий Бог (чи, можливо, боги?), жодним чином не перетинається з нашим світом. А тому спроби шукати зв'язку з чужим та ізольованим від нас Богом є втечею від реального у віртуальний світ людських фантазій та ілюзій.

Іншою реакцією на «інакшість» Бога була людська байдужість. Проявлялась і проявляється вона в тому, що всілякі «Божі» справи вважаються «нецікавими». А тому говорити про Бога в щоденному спілкуванні «не прийнято». Хто заговорить про Бога в товаристві, той наражається на іронічні кпини і докори в несучасності, відсталості від життя чи середньовічному варварстві.

А ще існування Бога сприймається як виклик, шкідливий для людини, а пошуки людиною Бога – як аномалія. Виникає богоборчий атеїзм, який несе в собі внутрішню суперечність. Заперечуючи існування Бога, атеїзм парадоксально бореться проти Того, Кого не існує.

Це нагадує бій боксера з тінню. Проте навіть сам факт заперечення містить у собі відношення до Того, Кого заперечуємо.

Важливо зрозуміти наслідки цих різних форм відчуження людини від Бога, яке у Святому Письмі прямо називається гріхом людини. Одним із найбільш поширених наслідків є відчуття невідповідності зовнішнього світу бажанням і сподіванням людини. Людина не відчуває себе комфортно у світі, в якому живе, часто переживає конфлікт із довкіллям. Ця невлаштованість і неначе «зайвість» людини породжує в ній нарікання, протести і бунти, остаточно ж зневіру й песимізм.

Ще одне велике джерело нестабільності – це люди навколо. Вони «не такі», якими мали б бути. Спершу ми про них були кращої думки, згодом вони нас часто підводили а то й зраджували чи використовували. Тому ми людей або засуджуємо або їм заздимо, чи навіть уникаємо надто тісних контактів із ними, «не підпускаємо» до себе, аби потім не жалкувати.

Врешті-решт ми також «не в ладах» самі з собою. Уважаємо, що нам хронічно не щастить, життя пройшло боком і нічого доброго нам не принесло. Тепер уже занадто пізно на що-небудь розраховувати, даремно чогось сподіватися. Ми, напевно, лузери, невдахи, і взагалі, «таким, як я» – без грошей, без знайомств і без престижної праці з перспективою «кар'єрного зростання» – нічого «не світить». Ми приречено «пливемо за течією», часто пристосовуємося до обставин, робимо те, за що себе згодом картаємо. Докори сумління відхиляємо формулою, що «ми не святі».

Що вчинив для нас Ісус Христос? Він знову з'єднав те, що вважалося безповоротно втраченим або й взагалі ніколи не існуючим. Ставши людиною, Він міцно, нерозривно з'єднав людину з Богом. Він запевнив, що й Бог є завжди з людиною незалежно від того, відчуває це людина, чи ні. Христос також заспокоїв за давнини страх людини щодо смертельної загрози для неї від надмірної близькості Бога. Навпаки: що ближче людина до Бога, то більше вона стає собою і в Богові довершує свої життєві мрії та плани.

В Ісусі Христі святий Бог наближається до несвятої людини. Його не відлякує гріх відчуження людини від Бога, адже святість нікого і нічого не боїться. Нескінченно інакший від людини, Бог є для неї шансом стати інакшою, не такою, якою вона була раніше і якою сама собі не подобалась. Стати ж інакшою, ніж була раніше, й означає стати святою.

Іноді ми, засмучені і втомлені від життєвої монотонності, вирішуємо «почати нове життя». У чому саме воно буде новим, ми й самі до кінця не знаємо. Одне ми знаємо напевно: воно вже не буде таким, як раніше, а має бути новим, іншим. Мовлячи біблійно: ми неусвідомлено мріємо про святе життя. Христос натомість дуже конкретно відповідає на питання, яким саме має бути наше нове життя, які його сторони слід змінити. Ба більше. Христос дарує нам силу змінити життя, силу втілити наші мрії. Цією Божою силою, яка називається благодаттю, Новий Завіт відрізняється від Старого. У Старому – мрія, у Новому – здійснення мрії, у Старому запит, у Новому відповідь, у Старому Закон, у Новому Благодать.

Яким чином стати іншою людиною? Способи досягнення іншого, «нового» способу життя також інші, відмінні від застосовуваних нами раніше. Якщо раніше ми діяли дуже активно, навіть напружено, то Христос нам радить щось зовсім інше: молитись. Нам така порада виглядає зовсім недоречною. Якщо раніше ми шукали різних ділових партнерів, із якими налагоджували «взаємовигідні зв'язки», то тепер нам радять натомість відвідати храм. Якщо ми намагалися розв'язувати наші товариські чи сімейні проблеми за допомогою конфліктолога чи психоаналітика, то нам радять піти до сповіді та причастя.

Іронічно реагуючи на такі пропозиції та поради, ми ніколи не задумувалися, що відкидали їх саме через їхню невідповідність до всього досі звичного і стереотипного. Адже ми, наче прагнучи іншого життя, ніколи не спробували будувати його не так, як раніше, а по-іншому. Ми тому й не мали іншого життя, що критично ставилися навіть до спроби змінити звичний його спосіб. А між тим саме на молитві ми змінюємося зсередини, у храмі зустрічаємося з Богом і людьми, а не зі звичними «партнерами», у сповіді вперше шукаємо причин негараздів не в людях біля нас, а в самих собі...

Ці нові підходи до себе поступово змінюють і наші підходи до людей, які живуть поруч. Ми більше не чекаємо від них добра, а перші намагаємося вчинити добро для них. Ми більше не судимо їх за те, що вони образили «нас», а співчуваємо, що цим вчинком вони скривдили насамперед «себе». Сповідуючись, ми навчилися пробачати там, де раніше виносили плани помсти, вважаючи її «відновленням справедливості». Пробачати і собі, й людям за те, що ми «не такі», й приймати усіх «такими, як є», замість «такими, як треба».

Приходячи до храму, ми вчимося бути в товаристві Бога, що на початках непросто й незвично. Але що ми могли знати чи сказати про Бога, ніколи з Ним не спілкуючись? Тепер ми біля Бога. І завдяки цьому починаємо розуміти, що «Бути з Кимось» іншим від

себе (з Кимось святим) і означає бути щасливим. Наше дотеперішнє нещастя виростало з того, що ми головню були «зі самими собою», тобто самі по собі, самотні. Людей біля нас ми намагалися підлаштувати під себе й свої інтереси, маніпулювати ними, як пішаками на шахівниці. І тим ми помножували наші нещастя. Ми тому і з Богом не були, що Він «не слухав нас», коли ми просили, не погоджувався бути в нас «на побігеньках».

Проте час, проведений у храмі з Богом, поступово нас змінює. Починаються зміни із нашого сприймання Божої святости, тобто Божого «права бути іншим». Погодившись на Божу інакшість, ми вперше починаємо сприймати Його адекватно, нам навіть стає з Богом «цікаво» спілкуватися. А це вже фундаментальна зміна в нашому житті. З нею в парі прийде вміння «бути з іншими» людьми, а тому дружити з ними і любити їх. Ми хотіли сімейного щастя? Тепер ми готові й згодні його пережити по-справжньому, інакше, як раніше, зовсім не «по- нашому».

І, врешті-решт, ми зуміємо сприйняти й самих себе «по-іншому», ніж раніше, тобто такими, якими ми є, без маній, фобій і комплексів. «По-іншому» – це означає у «світлі можливостей», оптимістично, а не в «об'єктивній реальності», приречено. Ми можемо бути іншими. Ми можемо стати іншими – щасливими і навіть святими. Адже святість – це така повнота щастя, яка співмірна лише з Божим масштабом. Це щастя понад усі людські обмеження – часові, просторові, за що й називається життям вічним. А тому скажіть «так» своєму щастю. Скажіть «так» Богові...

о. Мирон БЕНДИК, Воля Божа – святість наша // СЛОВО №1 (81), березень-травень 2020